UNIVERSITATEA NAŢIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate

DINAMICA MEDIULUI DE SECURITATE

FEBRUARIE - MARTIE 2017

- **UNIUNEA EUROPEANĂ**

  Uniunea Europeană la 60 de ani de la Tratatul de la Roma (1957). Soluții pentru depășirea crizei existențiale

- **STATELE UNITE ALE AMERICII**

  Prioritățile proiectului de buget al noii administrații prezidențiale

- **ORIENTUL MIJLOCIU ȘI AFRICA DE NORD**

  Jihadul în conflictul modern, Yemen – doi ani de conflict, acutizarea amenințării iraniene

- **COREEA DE NORD**

  Creșterea amenințării nucleare

Studiile incluse în acest material vor fi publicate în paginile publicaţiei: *Evaluare Strategică*.

CUPRINS

CAPITOLUL 1. UNIUNEA EUROPEANĂ

Uniunea Europeană la 60 de ani de la Tratatul de la Roma (1957).

Soluții pentru depășirea crizei existențiale

Dr. Cristina BOGZEANU

Luna martie a anului 2017 a fost una cu numeroase evoluții semnificative pentru securitatea și apărarea UE. Cele mai relevante au fost următoarele:

a) Summitul informal din Malta (3 februarie 2017);
b) Publicarea *Cărții Albe a Viitorului Europei. Reflecții și scenarii pentru UE 27 până în 2025* (1 martie 2017);
c) Summitul de la Versailles (6 martie 2017), la care au participat șefii de stat ai Franței, Germaniei, Spaniei și Italiei;
d) Analiza Consiliului UE asupra evoluțiilor în implementarea Strategiei Globale în domeniul securității și apărării (6 martie 2017);
e) Consiliul European (9 martie 2017);
f) Summitul de la Roma (25 martie 2017);
g) Demararea procedurii de retragere a Marii Britanii din UE (29 martie 2017).

La 25 martie 2017, se împlinesc 60 de ani de la semnarea Tratatului de la Roma, prin care au luat naștere Comunitatea Economică Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, care, alături de Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (1950), constituie originea a ceea ce astăzi cunoaștem sub numele de Uniunea Europeană. Pe atunci, șase state (Franța, Germania de Vest, Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg) conveneau dezvoltarea unei piețe comune generalizate și gestionarea în comun a aspectelor legate de energia atomică.

La 60 de ani distanță, liderii UE organizează un summit aniversar, în care va fi însă pusă în discuție forma sub care Uniunea își va continua parcursul, într-un context în care menținerea solidarității statelor membre, identificarea unui liant viabil în relațiile dintre acestea, precum și formularea unei viziuni optimiste asupra viitorului organizației conduse de la Bruxelles sunt obiective din ce în ce mai greu de formulat. Este un context în a cărui creare și-au dat concursul o multitudine de crize, succesive și concomitente, care au erodat nu doar încrederea cetățenilor

europeni și a statelor membre în capacitatea instituțiilor de la Bruxelles în a le garanta pacea și prosperitatea, ci și imaginea Uniunii ca actor internațional relevant și viabil.

Summitul aniversar de la Roma din 25 martie a fost precedat de o serie de evenimente, precum summitul din Malta (3 februarie) și „mini-summitul" de la Versailles (6 martie). În cadrul întâlnirii informale a șefilor de stat și guvern din UE din Malta, au fost abordate două subiecte majore: a) măsuri pentru limitarea migrației ilegale din Libia către Italia; b) pregătirea celei de-a 60-a aniversări de la semnarea Tratatului de la Roma (1957).

În ceea ce privește migrația ilegală pe ruta central mediteraneeană, membrii Consiliului European au adoptat *Declarația de la Malta* și au decis să întreprindă măsuri suplimentare pentru reducerea semnificativă a fluxurilor migratorii, pentru subminarea modului de operare al persoanelor care introduc ilegal migranți și pentru a salva vieți. De asemenea, a fost decisă și consolidarea cooperării cu autoritățile libiene.

Referitor la pregătirile pentru Summitul de la Roma, discuțiile s-au axat asupra conținutului scrisorii trimise de președintele Comisiei Europene, D. Tusk, celor 27 de șefi de stat și de guvern privind viitorul UE, la 31 ianuarie 2017. Documentul identifica 3 provocări majore, care pot pune în pericol stabilitatea UE: a) noua situație geopolitică – caracterul din ce în ce mai asertiv al Chinei, politica agresivă a Rusiei față de Ucraina și vecinii săi, războaiele, terorismul și anarhia din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, precum și declarațiile îngrijorătoare din partea noii administrații prezidențiale de la Washington; b) situația internă a UE, marcată de ascensiunea naționalismului; c) starea elitelor pro-europene, caracterizate prin scăderea încrederii în integrarea politică, influența argumentelor populiste și îndoiala față de valorile fundamentale ale democrației liberale.

La 1 martie 2017, Comisia Europeană făcea publică *Cartea Albă a Viitorului Europei. Reflecții și scenarii pentru UE 27 până în 2025*, un document care pleacă de la recunoașterea și asumarea succeselor și, mai ales, eșecurilor UE, pentru a propune cinci mari posibile direcții de evoluție în viitor. Însuși acest document este semnul evident al lipsei unei viziuni comune conturate la nivelul UE. Deși premisa de la care fiecare scenariu pleacă este accea că „cele 27 de state membre merg mai departe ca o Uniune"[1], acestea au născut o amplă și aprigă dezbatere la nivel european. Pe scurt, cele 5 scenarii descriu posibile cursuri de evoluție ale Uniunii.

Primul dintre ele – *scenariul continuității* – descrie situația în care statele membre ale Uniunii ar alege să meargă mai departe în forma și în modalitatea actuală, implementând și dezvoltând agenda actuală a reformelor, conform Declarației de la Bratislava. Scenariul care prevede menținerea statu-quo-ului implică aceeași viteză în adoptarea deciziilor, care depinde de

---

[1] ***, The White Paper on the Future of Europe. Reflections and Scenarios for the EU27 by 2025, European Commission, 1 March 2017, p. 15, disponibilă on-line la URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-385_en.htm, accesat la 5 martie 2017.

capacitatea statelor membre de a-și depăși diferențele. Conform agendei de la Bratislava, pe care este fundamentat acest scenariu, UE se va concentra pe creșterea numărului de locuri de muncă, dezvoltare și investiții, prin concentrarea asupra consolidării pieței unice.

În planul securității și apărării, primul dintre scenariile menționate presupune că statele membre vor coopera în lupta contra terorismului, în funcție de disponibilitatea autorităților naționale de a împărtăși rezultate în materie de intelligence, iar cooperarea în domeniul apărării se va concentra în special în direcția cercetării, industriei și achiziționării de echipamente militare în comun.

Al doilea scenariu – *nimic în afară de piața unică* – pleacă de la premisa în care cele 27 de state membre nu pot cădea de acord să își aprofundeze integrarea în multe domenii politice și aleg să se concentreze doar asupra pieței comune. Migrația, securitatea și apărarea reprezintă, în această viziune, domenii în care nu mai există o viziune comună, împărtășită, cooperarea realizându-se la nivel bilateral. De asemenea, acest lucru presupune o diminuare drastică a ponderii UE în afacerile internaționale, având în vedere că nu va mai putea fi prezentă în multe din forurile internaționale, pe fondul incapacității de a atinge o poziție comună la nivelul statelor europene.

În al treilea scenariu – *Cei care doresc mai mult să facă mai mult* – descrie o UE în care cei 27 de membri continuă ca și până acum, însă în care, dacă anumite state doresc să aprofundeze cooperarea într-un sau mai multe domenii, pot forma una sau mai multe „coaliții de voință” în acest sens. Celelalte state state membre își mențin statutul și au libertatea de a se alătura acestor „coaliții” în timp. Unul dintre principalele domenii în care acest lucru ar fi posibil este cel al apărării, unde scenariul include situația în care statele membre pot coopera mai mult în acest plan, valorificând cadrul legal deja existent. Posibile rezultate pot fi crearea unei baze industriale și de cercetare puternice, achiziții în comun, capabilități mai integrate și un nivel crescut de pregătire pentru lansarea de misiuni întrunite în exteriorul granițelor. De asemenea, este menționată și consolidarea cooperării între poliție și serviciile de intelligence, în special în lupta contra criminalității organizate și a terorismului.

Cel de-al patrulea scenariu – *Mai puțin, dar mai eficient* – ilustrează o UE în care atenția și resursele sunt concentrate asupra unui număr restrâns de domenii, dar care devine capabilă să acționeze mai rapid și mai decisiv în aceste planuri considerate prioritare. Logica pe care este fundamentat acest scenariu este obținerea unui echilibru între promisiuni, așteptări și rezultate. Prin urmare, într-o asemenea evoluție, UE s-ar concentra asupra unor domenii precum inovarea, comerțul, migrația, managementul granițelor și apărarea și ar lăsa în urmă domenii unde se consideră că are un impact redus, precum dezvoltarea regională, sănătatea publică, politica socială și de creștere a locurilor de muncă.

Al cincilea scenariu – *Mult mai mult, împreună* – pleacă de la premisa că cele 27 de state membre ale UE își vor fi dat seama că nici UE, nici statele nu au, individual, capacitatea de a face față provocărilor actuale și, prin urmare, vor decide să delege mai multă putere, resurse și decizie către Bruxelles. Cooperarea este, astfel, aprofundată, în toate domeniile. Zona euro este consolidată, iar deciziile sunt adoptate și implementate mai repede. Într-un asemenea parcurs, UE va acționa unitar pe arena internațională, securitatea și apărarea vor deveni una printre principalele priortăți, pentru că ar presupune și crearea Uniunii Europene a Apărării.

La 6 martie, a avut loc și un „mini-summit", la Versailles, reunind șefii de stat ai Franței, Germaniei, Spaniei și Italiei. În urma acestuia, nu au rezultat declarații oficiale majore, fiind menit să pregătească lucrările summitului de la Roma.

La 6 martie, a avut loc o ***reuniune a Consiliului UE asupra securității și apărării, în care s-a realizat o evaluare a progresului și acord de a crește sprijinul pentru operațiile militare***. În urma acesteia, au rezultat 4 concluzii majore, după cum urmează:

a) *Stabilirea Capabilității de Planificare și Conducere Militară (MPCC).* MPCC a fost gândită astfel încât să nu dubleze funcțiile NATO. Mai mult, în cadrul conferinței de presă în care a fost anunțată această decizie, Înaltul Reprezentant al UE pentru Afaceri Externe și Politică de Securitate, Frederica Mogherini, a subliniat faptul că „nu este vorba despre o armată europeană, (...) ci despre un mod mai eficient de a gestiona activitatea în plan militar"[2].

MPCC ar urma să conducă operațiile militare non-executive. În prezent, UE are trei astfel de operații în derulare: în Republica Democrată a Congo, în Somalia și în Mali. Astfel, deși am putea găsi o corelație între concluziile acestui Consiliu al UE, pe de o parte, și propunerea franco-germană în șase pagini privind apărarea europeană (septembrie 2016), obiectul comandamentului propus în martie 2017 diferă de viziunea conturată de reprezentanții Franței și ai Germaniei cu șase luni înainte. Documentul de atunci menționa că misiunile militare ale UE (e.g. operația Sophia, care vizează subminarea modului de acțiune al persoanelor care introduc ilegal migranți și al traficanților de persoane în zona central-sudică a Mării Mediterane, sau misiunea contra pirateriei Atalanta) ar trebui conduse de un comandament militar întrunit și nu în mod rotațional, de către statele membre. Or, în cadrul Consiliului UE din 6 martie a fost agreată crearea acestui comandament, cu un personal restrâns numeric, doar pentru misiunile militare de training ale UE.

MPCC urmează a fi creată în cadrul Statului Major al UE, va avea sediul la Bruxelles și va fi încadrată, inițial, cu un personal redus numeric (30) și se încadrează în rândul eforturilor de

---

[2] James Kanter, „EU Moves to Create Military Training Headquarters", în The New York Times, online edition, 6 March 2017, URL: https://www.nytimes.com/2017/03/06/world/europe/eu-military-headquarters.html?_r=2, accesat la 20 martie 2017.

a răspunde la scăderea nivelului de cooperare militară între statele membre ale UE, în ciuda promisiunilor și angajamentelor de a face mai mult împreună.

b) *Angajamentul pentru materializarea Cooperării Structurate Permanente (PESCO),* pe baza unei abordări modulare. Este reluată ideea că inițiativele derulate în baza acestei proceduri sunt deschise tuturor statelor membre, precum și că PESCO va contribui la îndeplinirea nivelului de ambiție al UE, conform Strategiei Globale asupra Politicii Externe și de Securitate a UE (EUGS) și al Planului de Implementare al Strategiei Globale asupra Politicii Externe și de Securitate a UE. Inițiativele fundamentate pe această procedură vor fi coordonate de Agenția Europeană pentru Apărare.

c) *Instituirea unei Evaluări Anuale Coordonate în Apărare (CARD),* menită să aprofundeze integrarea în planul apărării, inclusiv în dezvoltarea capabilităților care vizează acoperirea carențelor în acest sens și să optimizeze utilizarea planurilor de investiții în domeniul apărării. Este subliniată necesitatea coordonării CARD cu procesul de planificare desfășurat la nivel NATO. De asemenea, CARD va fi implementat în mod voluntar, respectând prerogativele și angajamentele în materie de apărare asumate de statele membre. Primul CARD complet urmează să fie implementat după revizuirea priorităților din Planul de Dezvoltare a Capabilităților, în 2018;

d) *Consolidarea instrumentelor de reacție rapidă a UE, inclusiv Grupurile de Luptă ale UE și capabilitățile civile.*

Și în cadrul ***summitului Consiliului European (28)***, Bruxelles, 9 martie, în centrul discuțiilor s-a aflat chestiunea „Europei cu mai multe viteze”, care să permită anumitor state aprofundarea integrării, indiferent dacă celelalte vor decide sau nu să ia parte la acest proces. Propunerea a fost susținută de Franța, Germania și Italia și criticată de statele din centrul și estul continentului, care și-au exprimat temerea că această procedură va permite statelor nucleu ale UE să își strângă legăturile, în timp ce restul statelor membre vor fi marginalizate.

În ciuda dezbaterilor ample și aprinse privind implicațiile „Europei cu mai multe viteze”, în cadrul ***Summitului de la Roma***, liderii celor 27 de state membre ale UE, ai Consiliului European, Parlamentului European și Comisiei Europene își exprimă dorința și angajamentul de a merge mai departe în acest cadru instituțional, flexibilitatea/„Europa cu mai multe viteze” constituind parte firească a acestui cadru. „Unitatea este, deopotrivă o necesitate și libera noastră alegere. Individual, am fi așezați într-o linie secundară de dinamica globală. Stând împreună avem cele mai multe șanse să o influențăm și să ne apărăm interesele și valorile comune. Vom acționa împreună, în ritmuri și la intensități diferite acolo unde este necesar, în timp ce ne vom deplasa în aceeași direcție, așa cum am făcut și în trecut, respectând Tratatele și menținând ușa

deschisă pentru cei care doresc să se alăture mai târziu. Uniunea noastră nu este separată și este inseparabilă”[3].

Declarația include și un angajament al semnatarilor față de Agenda Roma, un set de patru obiective majore: a) o Europă sigură și securizată; b) o Europă prosperă și durabilă; c) o Europă socială; d) o Europă mai puternică pe scena mondială.

La puțin timp după summitul aniversar, la 29 martie 2017, Regatul Unit al Marii Britanii a trimis o informare oficială Consiliului European privind intenția de a părăsi UE. Premierul Theresa May a declanșat oficial procedura de retragere, prin ***invocarea articolului 50 din Tratatul de la Lisabona***. Actul marchează începutul perioadei de doi ani în care se negociază acordul prin care Marea Britanie va părăsi UE. Acesta trebuie finalizat și ratificat până la 29 martie 2019. Scrisoarea de notificare din partea UK a fost urmată de o declarație a Consiliului European, prin care este exprimat deopotrivă regretul în ceea ce privește decizia Marii Britanii, dar și prin angajamentul Uniunii de a „acționa unitar și de a-și prezerva interesele”. De asemenea, este menționat că principala prioritate a UE este de a micșora incertitudinea determinată de actul UK în ceea ce privește cetățenii, afacerile și statele membre[4]. Acestea sunt reluate în declarația Președintelui Consiliului European, D. Tusk, din 31 martie 2017, însă, în cadrul acesteia, o altă prioritate este considerată a fi evitarea tensionării relațiilor dintre Irlanda de Nord și Irlanda[5]. Urmează ca o strategie comună de negociere a procesului de ieșire a Marii Britanii din UE să fie adoptată la nivelul Consiliului European în cursul lunii aprilie 2017.

De asemenea, la aceeași dată, presa internațională făcea referire la un proiect al ghidului stabilit la nivelul UE privind ieșirea Marii Britanii din UK și anume la specificația că, după ieșirea UK din UE, niciun acord dintre UE și Regatul Unit nu se va aplica teritoriului Gibraltarului, fără un acord preliminar între Spania și UK[6].

Gibraltar este teritoriu britanic din 1713, fiind situat într-o peninsulă îngustă de pe coasta sudică a Spaniei. Gibraltar se auto-guvernează în toate aspectele, cu excepția apărării (furnizată de UK), iar locuitorii săi au cetățenie britanică, însă depinde de Spania pentru aprovizionare. De ase asemenea, Gibraltarul se bucură de o economie înfloritoare, specializată în servicii financiare

---

[3] ***, The Rome Declaration. Declaration of the leaders of 27 member states and of the European Council, the European Parliament and the European Commission, 25 March 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656633_en.pdf, accesat la 26 martie 2017.

[4] Statement by the European Council (Art. 50) on the UK notification, 29 March 2017, http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656886_en.pdf, accesat la 30 martie 2017.

[5] Remarks by President Donald Tusk on the next steps following the UK notification, 31 March 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244657059_en.pdf, accesat la 31 martie 2017.

[6] Mehreen Khan, „Brexit deal will not automatically apply to Gibraltar – EU guidelines”, în *Financial Times*, 31 March 2017, accesat la 31 martie 2017.

și jocuri online. De-a lungul timpului, Gibraltarul a constituit unul dintre punctele de tensiune în relațiile dintre Londra și Madrid[7].

Gibraltar a devenit parte a UE, implicit după aderarea Marii Britanii la această organizație (1973). La referendumul din 23 iunie 2016, cetățenii britanici din Gibraltar au votat în proporție de 96% pentru rămânerea în UE[8]. Relevant, în actualul context, este și faptul că, după anunțarea rezultatului referendumului din 23 iunie 2016, au existat opinii conform cărora ieșirea Marii Britanii din UE este cea mai bună șansă pe care Spania o are pentru restabilirea suveranității asupra Gibraltarului.

Un alt punct de tensiune pentru UK, în ceea ce privește procesul de retragerea din UE și care a început să escladeze odată cu apropierea momentului în care articolul 50 din Tratatul de la Lisabona va fi fost activat în mod oficial, constă în eforturile depuse la nivelul parlamentului regional al Scoției de a organiza un referendum privind independența acesteia în raport cu Regatul Unit al Marii Britanii. Inițiative similare au avut loc și anterior. Spre exemplu, un referendum pe aceeași temă a fost organizat în 2014, când scoțienii s-au pronunțat în proporție de 55% împotriva rupturii de UK. Solicitările privind independența Scoției s-au accentuat însă în urma referendumului din 23 iunie 2016, când scoțienii s-au pronunțat pentru rămânerea în UE în proporție de 62%. Mai mult, o cercetare sociologică[9], ale cărei rezultate au fost publicate în cursul lunii martie indică faptul că sprijinul scoțienilor pentru independență a atins cel mai înalt punct din istorie (46%), însă o evoluție similară s-a înregistrat și în cazul euroscepticismului (67%).

Cu doar o zi înainte de declanșarea oficială a procesului de ieșire a Marii Britanii din UE, Nicola Sturgeon, premierul Scoției, a primit mandat de la parlamentul regional să solicite Londrei să organizeze un nou referendum de independență. Liderii scoțieni își doresc ca acest refendum să aibă loc în a doua jumătate a anului 2018 sau în prima parte a anului 2019, înainte ca UK să părăsească oficial cadrul instituțional al Uniunii Europene. De cealaltă parte, premierul UK a acordat asigurări tuturor entităților ce alcătuiesc Regatul Unit că negocierile privind condițiile de retragere a UK din UE se vor derula luând în considerare interesele lor și că nu este un moment prielnic pentru organizarea unui astfel de referendum.

Per ansamblu, evoluțiile petrecute la nivelul Uniunii Europene în perioada analizată denotă existența unor eforturi clare de repliere și adaptare a acesteia la schimbările mediului

---

[7] Cf. Encyclopedia Britanica, online edition, accesat la 32 martie 2017.

[8] Jon Henley, „Rocked by Brexit vote, Gibraltar lays plans for new kind of EU relationship”, în *The Guardian*, online edition, 22 October 2016, URL: https://www.theguardian.com/politics/2016/oct/22/gibraltar-brexit-vote-new-eu-relationship, accesat la 31 martie 2017.

[9] Susan Reid, Anna Marcinkiewicz, *Scottish Social Attitudes. The State of nationalism in Scotland*, ScotCen, March 2017, URL: http://scotcen.org.uk/media/1361407/ssa16-2fr8m-1ndyref-2-1ndyr8f-tw0-two.pdf, accesat la 31 martie 2017.

regional de securitate. În primul rând, se evidențiază readucerea în prim-plan a conceptului „Europei cu mai multe viteze”, concomitent cu menținerea angajamentului pentru prezervarea Uniunii. Această stare a lucrurilor poate fi privită ca răspuns al Bruxelles-ului la accentuarea tendințelor de fragmentare specifice relațiilor dintre statele membre ale UE în perioada recentă.

În al doilea rând, este notabilă greutatea acordată dezvoltării dimensiunii de securitate și apărare. În acest sens, se remarcă eforturile de a implementa conceptul de „Europă cu mai multe viteze”, prin promovarea procedurii cooperării structurate permanente, dar și angajamentul constant pentru dezvoltarea dimensiunii hard a apărării europene.

În al treilea rând, demararea formală a procedurii de retragere a Marii Britanii din cadrul instituțional al UE anunță debutul unor noi provocări pentru stabilitatea europeană. Negocierile condițiilor prin care Brexit se va materializa nu sunt de așteptat a fi unele facile, pentru niciuna dintre părți. De asemenea, în ceea ce privește UK, se conturează din ce în ce mai clar posibilitatea în care menținerea integrității și unității Regatului Unit să se constituie o provocare pentru guvernul de la Londra, cel puțin pe durata celor doi ani în care acesta trebuie să negocieze acordul de retragere din UE.

BIBLIOGRAFIE:

1. ***, „United we stand, divided we fall”: letter by President Donald Tusk to the 27 EU heads of state or government on the future of the EU before the Malta summit, 31 January 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/01/31-tusk-letter-future-europe/.
2. ***, Concept Note: Operational Planning and Conduct Capabilities for CSDP Missions and Operations, Brussels, 6 March 2017, URL: www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2017/03/ st06881_en17_pdf/.
3. ***, Conclusions by the President of the European Council, Brussels, 9 March, URL: http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/european-council/2017/03/09-10/.
4. ***, Council conclusions on progress in implementing the EU Global Strategy in the area of Security and Defence, Brussels, 6 March 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press -releases/2017/03/06-conclusions-security-defence/.
5. ***, Declaration of the leaders of 27 member states and of the European Council, the European Parliament and the European Commission. Declaration of Rome, 25 martie 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/.

6. ***, Malta Declaration by the members of the European Council on the external aspects of migration: addressing the Central Mediterranean route, 3 February 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/2/47244654402_en.pdf.

7. ***, Remarks by President Donald Tusk on the next steps following the UK notification, 31 March 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244657059_en.pdf

8. ***, Statement by the European Council (Art. 50) on the UK notification, 29 March 2017, http://www.consilium.europa.eu/press-releases-pdf/2017/3/47244656886_en.pdf.

9. ***, The White Paper on the Future of Europe. Reflections and Scenarios for the EU27 by 2025, European Commission, 1 March 2017, URL: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-385_en.htm.

10. ***, United Kingdom notification under Article 50 TEU, Brussels, 29 March 2017, URL: http://data.consilium.europa.eu/doc/document/XT-20001-2017-INIT/en/pdf.

11. Susan Reid, Anna Marcinkiewicz, *Scottish Social Attitudes. The State of nationalism in Scotland*, ScotCen, March 2017, URL: http://scotcen.org.uk/media/1361407/ssa16-2fr8m-1ndyref-2-1ndyr8f-tw0-two.pdf.

12. Pagina web oficială Agerpres, URL: https://www.agerpres.ro/.

13. Pagina web oficială Hotnews, URL: http://www.hotnews.ro/.

14. Pagina web oficială The Guardian, URL: https://www.theguardian.com/international.

CAPITOLUL 2.
STATELE UNITE ALE AMERICII
Prioritățile proiectului de buget al noii administrații prezidențiale

Dr. Mihai ZODIAN

Principalii actori și direcții politice ale executivului par a fi conturate, la câteva luni de la instaurarea unei noi echipe la Casa Albă. Președintele Statelor Unite, Donald Trump, a promovat un proiect de buget în care forțele armate vor beneficia de o finanțare sporită. În același timp, nu au lipsit criticile și controversele, atât în ceea ce privește alocarea fondurilor, dar și cele referitoare la unii dintre apropiații șefului statului.

Problemele considerate de securitate națională au rămas o prioritate pentru administrația Trump, președintele Statelor Unite declarând că noul buget pentru perioada fiscală 2017-2018 va avea în vedere acest aspect, alături de alte obiective[10]. Documentul este încă în curs de elaborare, dar deja o serie de propuneri au ridicat semne de întrebare, îndeosebi în ceea ce privește unele reduceri inițiate, dar și pentru că lasă unele capitole neschimbate. Potrivit lui Jennifer Steinhauer, republicanii ar putea fi nemulțumiți de menținerea programelor sociale și Medicare, precum și de evitarea abordării chestiunilor datoriei și deficitului public[11].

Administrația Trump a propus creșterea cheltuielilor militare cu aproximativ 10%, dar și a finanțării securității interne, inclusiv în ceea ce privește celebrul zid. Totodată, au fost propuse reduceri ale bugetelor alocate agențiilor de mediu, programelor de dezvoltare, educație, Departamentului Justiției, chiar și celui alocat NASA, precum și a unor programe mai mici[12]. În același timp, așa cum sublinia Lisa Mascaro, Congresul va avea un rol decisiv în ceea ce privește redactarea actului, nu numai din punct de vedere formal, dar și al conținutului, și nu este clar cât va accepta din propunerile executivului. Republicanii din legislativ sunt mai sceptici față de

[10] Dan Merica, Jeremy Diamond, Kevin Liptak, „Trump proposes defense spending boost, $54 billion in cuts to `most federal agencies`”, în *CNN News*, 28 februarie 2017, URL: http://edition.cnn.com/2017/02/27/politics/trump-budget-proposal/, accesat la 28 martie 2017.

[11] Jenniffer Steinhauer, „Trump Budget is Heavy Lift, Even for G.O.P. Congress”, în *The New York Times*, 16 martie 2017, URL: https://www.nytimes.com/2017/03/16/us/politics/budget-republicans-democrats.html?_r=0, accesat la 28 martie 2017.

[12] Anca Parlapiano, Gregor Aisch, „Who Wins and Who Loses in Trump`s Proposed Budget”, în *The New York Times*, 16 martie 2016, URL: https://www.nytimes.com/interactive/2017/03/15/us/politics/trump-budget-proposal.html, accesat la 20 martie 2017.

cheltuielile sociale decât președintele, dar ar putea menține finanțarea unora dintre programe, potrivit presei americane, tot ei fiind cei care au sprijinit, în timpul administrației Obama, stabilirea unui plafon automat al cheltuielilor publice, cu scopul reducerii nivelurilor datoriei publice și deficitului, a cărui depășire atrăgea adoptarea imediată a unor reduceri[13].

Noua administrație Trump s-a confruntat cu o serie de controverse încă dinainte de confirmarea oficială, iar poate că unul dintre cele mai dificile subiecte a fost legat de acuzațiile de implicare a Federației Ruse în alegerile din 2016. Într-unul dintre episoadele care au atras o mare parte a atenției opiniei publice, recent numitul consilier pentru securitate națională, generalul-locotenent Michael Flynn și-a dat demisia (13 februarie), fiind blamat pentru discuții neautorizate purtate cu ambasadorul Moscovei la Washington, imediat după victorie[14]. Aceste convorbiri au condus la suspiciuni legate de o eventuală îndulcire a direcțiilor politice adoptate după intervenția rusă din Crimeea[15].

El a fost, de asemenea, bănuit că și-a indus în eroare superiorii din cadrul administrației, îndeosebi pe vicepreședintele american, Mike Pence, referitor la conținutul acestor convorbiri telefonice[16]. Într-o scrisoare postată și pe site-ul BBC, Michael Flynn afirma că a oferit informații incomplete acestora, dar că și-a servit cu distincție țara timp de peste trei decenii[17]. În locul său, a fost numit generalul-locotenent Herbert R. McMaster, o măsură ce sugerează un interes sporit al administrației americane față de forțele armate[18].

FBI a declanșat o anchetă în ceea ce privește cazul convorbirilor purtate de Michael Flynn, pentru a determina dacă a avut inițiative diplomatice „private”, lucru interzis de legislația americană[19]. În scrisoarea menționată anterior, fostul consilier pentru securitate națională susținea că toate discuțiile erau legate de „tranziție”, schimbarea administrației după victoria din

---

[13] Vezi, de exemplu, Kelsey Snell, Karoun Demirjian, „Capitol Hill Republicans not on board with Trump budget”, în *The Washington Post,* martie 2016, URL: https://www.washingtonpost.com/powerpost/capitol-hill-republicans-not-on-board-with-trump-budget/2017/03/16/9952d63e-0a6b-11e7-b77c-0047d15a24e0_story.html?utm_term=.b2eeaa3b0894, accesat la 31 martie 2017.

[14] ***, „Michael Flynn: Trump`s National Security adviser resigns”, în *BBC News*, 14 februarie 2017, URL: http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38965557, accesat la 3 martie 2017.

[15] Maggie Haberman, Matthew Rosenberg, Matt Apuzzo, Glenn Trust, „Michael Flynn Resigns as National Security Adviser”, în *The New York Times*, 13 februarie 2017, URL: https://www.nytimes.com/2017/02/13/us/politics/donald-trump-national-security-adviser-michael-flynn.html, accesat la 27 martie 2017.

[16] *Ibidem.*

[17] Michael Flynn, „Letter of Resignation”, în *BBC News*, 13 februarie 2017, URL: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/13_02_17_flynn_resignation.pdf, accesat la 27 martie 2017.

[18] Ryan Browne, „Who is Lt. Gen. H. R. McMaster, Trump`s new national security advisor”, în *CNN Politics*, 21 februarie 2017, URL: http://edition.cnn.com/2017/02/20/politics/who-is-gen-hr-mcmaster-national-security-adviser/, accesat la 25 martie 2017.

[19] Russell Berman, „Did Michael Flynn Tell the FBI the Truth”, în *The Atlantic*, 14 februarie 2017, URL: https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/02/did-michael-flynn-lie-to-the-fbi/516720/, accesat la 25 martie 2017.

noiembrie 2016[20]. Cu toate acestea, la sfârșitul lunii martie, avocatul lui Michael Flynn a anunțat că acesta ar putea oferi anumite informații anchetatorilor în schimbul promisiunii de acordare a imunității[21].

În perioada următoare, probabil că alocarea de resurse și fonduri va ocupa o bună parte a politicii interne americane, dând naștere unor forme complexe de negociere. Caracteristicile noii administrații sunt oarecum încă în curs de stabilire, ele depinzând și de relațiile cu alte centre de putere americane sau de prestația de pe scena internațională. Echipa președintelui s-a dovedit a fi uneori destul de controversată.

[20] Michael Flynn, „Letter of Resignation", în *BBC News*, 13 februarie 2017, URL: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/13_02_17_flynn_resignation.pdf, accesat la 27 martie 2017.
[21] Jessica Schenider, Tom LoBianco, „Flynn seeks immunity for testimony", în *CNN Politics*, 31 martie 2017, URL: http://edition.cnn.com/2017/03/30/politics/michael-flynn-immunity-testimony/, accesat la 31 martie 2017.

CAPITOLUL 3.
ORIENTUL MIJLOCIU ȘI NORDUL AFRICII
Jihadul în conflictul modern, Yemen – doi ani de conflict, acutizarea amenințării iraniene

Dr. Mirela ATANASIU

1. Jihadul în conflictul modern

Cuvântul arab „jihad“ este adesea tradus ca „războiul sfânt“, dar într-un sens pur lingvistic, cuvântul „jihad“ înseamnă luptă sau efort[22]. Într-un sens religios, așa cum este descris de Coran și învățăturile Profetului Mohamed, „jihad“ are multe înțelesuri. Se poate referi la eforturi interioare și exterioare depuse de individ de a fi un bun credincios sau musulman, precum și de a răspândi credința islamică.

Concepția islamică de război legitim (jihad) era inițial justificată pentru apărare și extinderea geografică a comunității de credincioși (dar al-Islam)[23]. În cazul în care jihadul militar este considerat a fi necesar pentru a proteja credința împotriva altora, acesta poate fi realizat folosind orice mijloace legale, politice, diplomatice și economice. În cazul în care nu există nicio alternativă pașnică, șeicul Muhammad Hisham Kabbani, președintele Consiliului Islamic Suprem din America, și șeicul Deraj Hendricks, Muftiu șef din Africa de Sud) susțin că „Islamul permite utilizarea forței, dar există reguli stricte de angajare: nevinovații – cum ar fi femeile, copii sau invalizii – nu trebuie să fie răniți, și trebuie să fie acceptate orice soluții pașnice propuse de inamic”[24]. Tot acești lideri religioși musulmani precizează că jihadul nu poate fi declarat de către oricine. Campania militară religioasă trebuie să fie declarată de către o autoritate corespunzătoare, în urma consultării cu oamenii de știință, care constată că religia islamică și musulmanii sunt amenințați cu violență[25]. Așadar, liderii religioși consideră că sintagma în sine „jihad” nu este un concept violent și nici nu reprezintă un îndemn la luptă împotriva adepților altor religii.

---

[22] Shaykh Muhammad Hisham Kabbani (Chairman, Islamic Supreme Council Of America) and Shaykh Seraj Hendricks (Head Mufti, Cape Town, South Africa), *Jihad: A Misunderstood Concept from Islam – What Jihad is, and is not*, URL: http://islamicsupremecouncil.org/understanding-islam/legal-rulings/5-jihad-a-misunderstood-concept-from-islam.html?start=9, accesat la 02.02.2017.

[23] ***, „Just War and Modern Conflict” în *Conflict Quarterly*, 1993, p. 92, URL: https://journals.lib.unb.ca/index.php/JCS/article/viewFile/15149/16218, accesat la 03.02.2017.

[24] Idem.

[25] Idem.

Pe de altă parte, în dicționarele occidentale, jihadul este definit ca însemnând „luptă” și reprezentând „o datorie religioasă impusă musulmanilor de a răspândi Islamul prin război; … a ajuns sa desemneze orice conflict purtat pe baza principiilor sau credinței religioase”[26]. Mai mult, Islamul distinge patru moduri prin care datoria jihadului poate fi îndeplinită: prin purificare spirituală a propriei inimi; prin susținerea a ceea ce este drept; prin corectarea a ceea ce este greșit; prin purtarea războiului fizic împotriva necredincioșilor și dușmanilor credinței islamice”[27]. Această ultimă variantă de jihad este mult mai apropiată de modul de manifestare actual al terorismului islamist. De altfel, o serie de lideri teroriști ai vremii (Osama bin Laden, Mullah Omar, Sid Ahmed Mourad, Abu Mohammed al-Adnani etc.[28]) au avut discursuri agresive la adresa „necredincioșilor” în Allah.

În prezent, *Islamismul,* combinând Islamul și politica, este o ideologie totalitară care promovează abordarea extremistă a Jihadului considerat de promotorii săi ca fiind un instrument de adoptare a religiei stricte a islamului. Rezultatul urmărit al Jihadului este convingerea prin mijloace pașnice sau prin coerciție a popoarelor de a adopta Islamul, inclusiv prin acte de terorism. Cei care se opun voinței lui Allah sunt numiți „infideli”, non-musulani (*kafir*)[29]. În studiul lui Bill Warner, specialist în islam politic, se arată că „*Islamul consacră o mare cantitate de text pentru a prezenta statutul kafir-ului. Astfel, 64% din cuprinsul Coranului este dedicată kafir-ului, iar aproape toată Sira*[30] *(81%) se ocupă de lupta lui Mohammed cu aceștia. Hadith-ul dedică 32% din text aceleași categorii*”[31]. Trilogia islamică constituită din cele trei cărți (Coranul, Sira și Hadith-ul) nu conțin nimic pozitiv la adresa non-musulmanilor[32]. De fapt, terorismul islamist reprezintă o formă violentă de manifestare a unor grupări islamiste fundamentaliste, care urmăresc atingerea unor scopuri politice, folosind voința divinității, eronat pusă în scenă, ca laitmotiv al acțiunilor lor care încalcă drepturile omului și drepturile suverane ale statelor.

---

[26] *Jihad*, The Editors of Encyclopædia Britannica, 2002, URL: https://www.britannica.com/topic/jihad, accesat la 04.03.2017.
[27] Idem.
[28] ***, *Why Islamic Terrorists Commit Attacks - In Their Own Words*, The Religion of Peace, URL: http://www.thereligionofpeace.com/attacks/in-the-name-of-allah.aspx, accesat la 31.03.2017.
[29] Robert Spencer, director al Jihad Watch, autorul cărții „The Complete Infidels’ Guide to the Koran” identifică într-un interviu că „infideli sunt considerați politeiștii și parte din evrei și creștini”. A se vedea: Jamie Glazov, The Complete Infidel's Guide to the Koran, Robert Spencer’s new book delivers a chilling warning call, 6 octombrie 2009, disponibil online la: http://www.frontpagemag.com/fpm/25251/complete-infidels-guide-koran-jamie-glazov-jamie-glazov, accesat la 10.03.2016.
[30] Biografia lui Mohamed.
[31] Bill Warner, *Sharia Law for Non-Muslims Chapter 5-The Kafir*, Center for the Study of Political Islam, CBSX, LLC, 2010, URL: https://www.politicalislam.com/sharia-law-for-non-muslims-chapter-5-the-kafir/, accesat la 20.04.2017.
[32] Bill Warner, *Political Islam, a Totalitarian Doctrine*, 4 aprilie 2017, URL: https://counterjihadreport.com/tag/kafir/, accesat la 21.04.2017.

Folosindu-se de această sintagmă – „jihad”, o serie de grupări teroriste (Stat islamic, al-Qaeda, Boko Haram și alte mișcări jihadiste) sunt protagoniste în multe dintre cele mai acute crize actuale din regiunea Orientul Mijlociu și Nordul Africii. Acestea s-au întins ca o plagă exploatând războaiele, colapsul statelor și revoltele geopolitice din Orientul Mijlociu, câștigând continuu teren și în alte spații (europene, americane[33], africane, asiatice), reprezentând, așadar, o amenințare în plină evoluție.

Numai pentru perioada analizată, respectiv februarie – martie 2017, în regiune au avut loc o serie de atacuri efectuate de teroriștii islamiști asupra musulmanilor sau nemusulmanilor.

ȚARA	**Număr atacuri**	**Număr morți**	**Număr răniți**
Egipt	12	34	23
Siria	23	283	416
Israel	1	0	4
Arabia Saudită	2	3	0
Tunisia	1	1	3
Irak	92	738	853
Yemen	5	60	13
TOTAL	**136**	**1119**	**1312**

Tabelul nr. 1 – Număr total de atacuri teroriste islamiste în regiunea MENA în perioada februarie – martie 2017[34]

Dintre acestea, cele mai sângeroase s-au înregistrat în Irak:

- **5 martie** – în Mosul, 43 de persoane sunt executate pentru că au încălcat regulile Statului Islamic;

- 15 martie – în Wadi Hajar sunt răpiți și ulterior executați de către ISIL un număr de 17 persoane;

- **20 martie** – în Bagdad, se înregistrează 23 de morți și 45 de răniți în urma unui atac al ISIL cu mașină capcană asupra unui cartier șiit;

- **22 martie** – în Mosul, 13 morți și 35 răniți într-un atac cu mortiere al ISIL;

- **24 martie** – în Yarmouk, 20 de civili (printre care și femei) sunt executați pentru că au vrut să fugă din teritoriul „califatului”;

- **26 martie** – în Sham, 30 de indivizi printre care femei și copii sunt executați de către ISIL pentru că au încercat să fugă din teritoriul „califatului”;

- **26 martie** – atac armat al ISIL în Mosul, soldat cu 16 morți (dintre care, doi copii) și 43 de răniți;

[33] Nu vom cuprinde referințe la atacurile pe teritoriul american deoarece, în perioada februarie – martie 2017, nu au fost înregistrate astfel de atacuri. Afirmația extinderii fenomenului terorist islamist a fost făcută pe baza analizelor anterioare ale răspândirii atacurilor teroriste în lume.

[34] Date preluate de pe site-ul *Religion of Peace* pentru perioada menționată. Detalii la: URL: http://www.thereligionofpeace.com/attacks/attacks.aspx?Yr=2017, accesat la 31.03.2017.

- **29 martie** – un atac sinucigaş în Bagdad care a avut ca modalitate de acțiune detonarea unui camion în mijlocul unei străzi aglomerate, rezultând în uciderea a 17 persoane și rănirea a 60 etc.

În Siria, cele mai grave pentru perioada menționată au fost cele din Damasc: cel din data de **11 martie,** soldat cu 74 morți și 120 răniți, și în 15 **martie**, ce a rezultat în 31 de morți și 102 răniți; ambele au fost atentate suicidale cu bombă.

De asemenea, plaga terorismului islamist provenit din MENA s-a extins și în Europa și s-a accentuat și pe continentele african și asiatic, astfel că, în perioada examinată, situația atacurilor de acest gen arată după cum urmează:

ȚARA	**Număr atacuri**	**Număr morți**	**Număr răniți**
EUROPA			
Marea Britanie	1	4	29
Italia	1	0	1
Franța	3	2	0
Total	**5**	**6**	**30**
AFRICA[35]			
Nigeria	12	87	84
Mali	4	24	11
Somalia	6	49	65
Camerun	1	2	0
Sudan	1	2	0
Tunisia	1	1	3
Kenya	1	1	5
Niger	1	4	0
Burkina Faso	1	2	0
Total	**28**	**172**	**168**
ASIA[36]			
Pakistan	4	39	96
Thailanda	8	11	10
Bangladesh	2	13	50
Afganistan	11	109	106
Cecenia	1	6	3
India	7	3	17
Total	**33**	**181**	**282**

Tabelul nr. 2 – Număr total de atacuri teroriste islamiste
în perioada februarie – martie 2017[37]

Este evidentă intensificarea ocurenței atacurilor teroriste islamiste asupra Europei, vizualizând un tabel realizat pentru perioada ianuarie 2001 – martie 2016, prezentat în revista

[35] Cu excepția Nordului Africii care a fost inclus în Tabelul nr. 1.
[36] Cu excepția Orientului Mijlociu, cuprins în analiza din Tabelul nr. 1.
[37] Date preluate de pe site-ul *Religion of Peace* pentru perioada menționată. Detalii la: URL: https://www.thereligionofpeace.com/attacks/europe-attacks.aspx, accesat la 31.03.2017.

Impact Strategic[38], raportat la situația actuală. Astfel, din analiza respectivului tabel (pentru o perioadă de referință de 182 de luni), constatăm că, pe întreg teritoriul european, au avut loc 136 atacuri teroriste, astfel că, dacă împărțim valorile, ar rezulta o medie de aproximativ 0,75 atacuri teroriste pe lună, în contextul în care pentru, perioada de referință (februarie – martie 2017), s-au înregistrat 2,5 atacuri/lună, rezultând o valoare de 5 ori mai ridicată.

În prezent, așa cum se arată pe site-ul Departamentului de Stat american[39], teatrul de luptă jihadist cuprinde o serie de organizații teroriste, care acționează cu prioritate în anumite regiuni:

- în Orientul Mijlociu – gruparea Stat Islamic din Iraki și Levant, Hezbollah, Hamas, Al-Qaeda, Frontul Al-Nusra, Al-Qaeda în Peninsula Arabă, Frontul Revoluționar de Eliberare a Poporului (Turcia);

- în Sud-Estul Asiei – Grupul Abbu Sayaf, Jemaah Islamya;

-în Africa – Boko Haram, Armata de Rezistență a Lordului, Al-Qaeda în Teritoriile Maghreb-ului Islamic, Al-Shabab, Ansar al-Sharia, Ansar Bayt al-Maqdis;

- în Asia – talibanii afgani, Partidul Islamului, Jaish-e-Mohammed, Lashkar-e-Tayyiba, Lashkar-e-Jihangvi, Rețeaua Haqqani, Tehrik-e-Taliban Pakistan.

Îngrijorător ca tendință este conflictul libian dintre guvernul din Tobruk recunoscut pe plan internațional și facțiunea cu baza în Tripoli, care a permis o extindere a grupărilor extremiste violente, inclusiv deținerea teritoriului de către filiala ISIL din Libia. De câtiva ani, Libia este un centru operațional și de tranzit cheie pentru luptători teroriști străini care călătoresc către și din Siria și Irak. Frederic Wehrey de la Institutul Carnegie arăta într-un studiu publicat la sfârșitul lunii martie 2017 că „extremiștii organizațiilor Al-Qaeda în Maghreb și ISIL au exploatat vacuumul legislativ existent în Libia dezvoltându-și logistica și constituind *refugii*”[40]. Analiștii pun în vedere că acest conflict din sudul Libiei[41] „poate deschide o poartă de acces spre Africa sub-sahariană pentru grupul terorist Stat islamic”[42]. Acest scenariu capătă relevanță în contextul în care ISIL este împins din Siria și Irak, ceea ce îi va determina să se regrupeze în zone mai sigure în care dețin deja sprijin logistic și posibilitate de extindere.

---

[38] A se vedea Tabelul nr. 2, cuprins în articolul: Mirela Atanasiu, „Evoluții recente ale terorismului islamist și efecte asupra securității regionale” în revista *Impact Strategic*, nr. 1/2016, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2016, p. 39.

[39] ***, Terrorist groups, Counterterrorism Guide, The US National Counterterrorism Center, URL: https://www.nctc.gov/ site/groups.html#*, accesat la 31.03.2017.

[40] Frederic Wehrey, *Insecurity and Governance Challenges in Southern Libya*, Carnegie Endowment for International Peace, 30.03.2017, URL: http://carnegieendowment.org/2017/03/30/insecurity-and-governance-challenges-in-southern-libya-pub-68451, accesat la 30.03.2017.

[41] ***, *Isil 'regrouping in southern Libya with support of al-Qaeda and preparing for further attacks'*, Current Terror-Alert Status, 01.03.2017, URL: http://terror-alert.com/news/isil-regrouping-in-southern-libya-with-support-of-al-qaeda-and-preparing-for-further-attacks?uid=50697

[42] ***, *Southern Libya could be new frontier for IS: experts*, 21 martie 2017, URL: http://dunyanews.tv/en/World/ 328554-Southern-Libya-could-be-new-frontier-for-IS-exper, accesat la 23.03.2017.

2. **Yemen – doi ani de conflict**

La **23 februarie 2017**, Consiliul de Securitate al ONU adopta Rezoluția 2342 de extindere a regimului de sancțiuni împotriva principalelor organizații teroriste care acționează în Yemen (Al-Qaeda din Peninsula Arabă, ISIL și alte grupuri și persoane afiliate[43]) pentru încă un an și a acțiunii Grupului de experți până la 28 martie 2018[44], luând în calcul impactul negativ al prezenței lor, violența ideologiei extremiste și acțiunile întreprinse asupra stabilității Yemenului și regiunii, inclusiv impactul umanitar devastator asupra populațiilor civile.

Așa cum se arăta într-un articol al *Al Jazeera*, „cei doi ani de război au luat viața a mai mult de 10.000 de oameni și au împins țara în pragul foametei”[45]. Această afirmație este exemplificată de un raport al OCHA care arată că „18,8 milioane oameni, aproape două treimi din populație, au nevoie de sprijin sau protecție umanitară (…) și aproximativ 7 milioane de femei, copii și bărbați sunt în pragul foametei în 2017”[46]. Mai mult, peste 50.000 de civili au fost uciși, răniți sau mutilați. Au căzut victime ale atrocităților războiului cel puțin 1.540 de copii care au fost uciși, 2.450 de copii răniți și peste 1.550 de copii recrutați pentru a lupta sau a efectua activități cu caracter militar. Sute de oameni au fost uciși în moschei, piețe, școli și spitale[47]. În plus, există surse care arată că, în Yemen, există între 1,7 și 2 milioane de refugiați, solicitanți de azil și imigranți, dintre care 460.000 au nevoie de asistență umanitară”[48]. Acest bilanț, coroborat cu acțiunile sângeroase ale ISIL și Al-Qaeda (respectiv, mai mult de 170 de atacuri asupra civililor[49]) conturează un scenariu mai mult decât sumbru, care i-a făcut pe unii analiști[50] să declare că Yemenul reprezintă cea mai profundă criză umanitară a momentului.

În **februarie** 2017, în Yemen, conlucrau 121 organizații naționale, internaționale și agenții ale ONU[51], acționând pe diferite probleme (sănătate, educație, nutriție, reabilitare comunitară, securitate alimentară și agricultură, protecție, refugiați și emigranți adăpost, apă

---

[43] *Resolution 2342 (2017) adopted by the Security Council at its 7889th meeting, on 23 February 2017,* p. 1..

[44] *Chronology of Events. Yemen. February*, Security Council Report, URL: http://www.securitycouncilreport.org/ chronology/yemen.php, accesat la 01.03.2017.

[45] ***, „Sanaa protest marks second Yemen conflict anniversary”, în *Al Jazeera*, 26 martie 2017, URL: http://www.aljazeera.com/ news/2017/03/sanaa-protest-marks-yemen-conflict-anniversary-170326175737641.html, accesat la 27.03.2017.

[46] ***, *Humanitarian coordinator in Yemen, Jamie McGoldrick, statement on the humanitarian situation in Yemen two years into the escalation of the conflict*, United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, 28 martie 2017, URL: https://www.humanitarianresponse.info/en/operations/yemen/document/statement-humanitarian-coordinator-jamie-mcgoldrick-humanitarian-situation, accesat la 29.03.2017.

[47] Idem.

[48] ***, „Yemen conflict: How bad is the humanitarian crisis?”, în *BBC News*, 28.03.2017, URL: http://www.bbc.com/news/ world-middle-east-34011187, accesat la 29.03.2017.

[49] Date preluate de pe site-ul Religion for Peace pentru perioada martie 2015 – martie 2017. A se vedea detalii la: http://www.thereligionofpeace.com, accesat la 31.03.2017.

[50] David Miliband, CEO al International Rescue Committee și fost secretar de stat pentru afaceri externe și Commonwealth pentru Anglia. A se vedea detalii la: „David Miliband: Yemen is the worst humanitarian crisis and it's not getting enough attention”, *Business Insider*, 16.03.2017, URL: http://www.businessinsider.com/humani tarian-crisis-ignored-yemen-famine-war-david-miliband-irc-international-rescue-committee-2017-3, accesat la 19.03.2017.

[51] ***, *YEMEN: Organizations 3W Operational Presence (as of 28 February 2017)*, OCHA, 30.02.2017.

potabilă etc.). Pentru anul 2017, Subsecretarul General pentru Afaceri Umanitare al ONU declara, la **10 martie 2017**, că „se estimează un necesar de 2,1 mld. dolari SUA pentru a putea acoperi nevoile de alimentație a 12 milioane yemeniți”[52], din care, până la data declarației, se strânseseră 6%. Pentru același scop, pe 25 aprilie 2017, la Geneva, Secretarul General al ONU va coordona un eveniment organizat împreună că miniștrii de externe suedez și elvețian pentru a strânge fonduri.

În luna martie 2017, **războiul din Yemen** a împlinit doi ani de desfășurare. Cu această ocazie, **pe 26 martie 2017**, zeci de mii de yemeniți s-au adunat în capitala Sanaa pentru a protesta împotriva intervenției conduse de Arabia Saudită[53], în contextul în care Riyadh-ul a intervenit în sprijinul guvernului președintelui Abedrabbo Mansour Hadi, care a fost înlăturat din capitala Yemenului de către rebelii Houthi.

3. Acutizarea amenințării iraniene

Iran se află pe lista statelor sponsor ale terorismului încă din 1984[54], alături de Sudan (din 1993) și Siria (din 1979)[55]. De altfel, Secretarul Apărării al SUA, James Mattis, a menționat Iranul, la **4 februarie 2017,** ca fiind „principalul stat sponsor al terorismului”[56]. Iran susține financiar, material și logistic grupările teroriste și militante din Orientul Mijlociu și Asia Centrală[57]. Astfel, Iran s-a angajat în acte de terorism sponsorizând Hezbollah, Hamas, talibanii, milițiile din Irak, precum și o serie de alte grupări teroriste, ceea ce are impact direct asupra eforturilor internaționale de promovare a păcii, stabilității economice în regiunea Golfului și subminează valorile democratice pe ansamblu. Legăturile cu Hezbollah au fost recunoscute recent de Na'im Qassem, secretarul general adjunct al organizației, declarând, la **18 februarie 2017,** că „Hezbollah este mândru de legăturile cu Iranul solicitând și altor țări să-și consolideze

[52] ***, *Briefing by the Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs*, UN Security Council, The 7897th Meeting, 10 March 2017, p. 3, URL: http://passthrough.fw-notify.net/download/189632/http://www.securitycouncil report.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_pv_7897.pdf, accesat la 12.03.2017.
[53] ***, „Hundreds of thousands in Yemen protest against Saudi-led intervention”, agenția de știri *The New Arab*, 26.03.2017, URL: https://www.alaraby.co.uk/english/news/2017/3/26/hundreds-of-thousands-in-yemen-protest-against-saudi-led-intervention, accesat la 27.03.2017.
[54] ***, *Iran: The Most Active State Sponsor of Terrorism*, Iran Business Risk, URL: https://www.unitedagainstnucleariran.com/terrorism, accesat la 22.03.2017.
[55] ***, *Counterterrorism 2016 Calendar,* The US National Counterterrorism Center, 2016, p. 151, URL: https://www.nctc.gov/site/pdfs/ct_calendar.pdf, accesat la 23.03.2017.
[56] ***, „Iran is world's biggest state sponsor of terrorism, US says”, *BBC News*, 4 februarie 2017, point 16, URL: http://www.bbc.com/news/world-us-canada-38868039, accesat la 08.02.2017.
[57] Ocurențe ale unor astfel de acte sunt detaliate pe website-ul *Iran Business Risk*. Unele dintre acestea fiind: 1982-1992 – sprijinirea crizei ostaticilor din Liban; 2006 – 2014 – sprijin acordat insurgenților talibani din Afganistan; 2003 – 2011 – sprijinul insurgenților în Războiul din Irak etc. Pentru detalii, a se vedea: ***, Overview of State-Sponsored Terrorism by Iran, Iran Business Risk, URL: https://www.unitedagainstnucleariran.com/terrorism, accesat la 09.02.2017.

legăturile cu Teheranul pentru a promova creșterea stabilității regionale"[58].

În ceea ce privește politica externă, Iranul se implică în Siria, Liban, Irak, Palestina[59], la momentul de față, având relații tensionate cu SUA și Israel, relații contradictorii cu Rusia[60], Turcia[61] și Irak[62] și relații amicale cu Siria.

La începutul lunii februarie, președintele Trump impusese noi sancțiuni împotriva Iranului ca răspuns la un test cu rachete balistice cu rază medie de acțiune (MRBM[63]), inițiat de Iran pe 29 ianuarie. În pofida noilor sancțiuni americane, Teheranul a lansat o nouă serie de rachete de croazieră Soumar, presupuse a putea fi dotate cu capabilități nucleare, ceea ce arată că nicio presiune politică nu pare să împiedice dezvoltarea unei capacități de descurajare credibile a forțelor sale armate.

Ulterior, la **10 februarie 2017**, Reuters prezenta că „sute de mii de iranieni, care sărbătoreau Revoluția Islamică din 1979, s-au adunat pentru a jura credință liderilor lor religioși și a-și exprima nemulțumirea față de decizia șefului Administrației americane"[64]. Evenimentele au avut loc în contextul în care, la 16 ianuarie 2017, s-a aniversat un an de când Iranul a semnat acordul nuclear ce stipula că „Iranul nu se va angaja în activități, inclusiv la nivel de cercetare și dezvoltare, care ar putea contribui la dezvoltarea unui dispozitiv exploziv nuclear, inclusiv în activități de metalurgie cu uraniu sau plutoniu"[65]. Sancțiunile au fost instituite, deși Iranul a negat că rachetele ar fi deținut capabilități nucleare. Acordul nuclear încheia decenii de sancțiuni economice împotriva Iranului, în schimbul unor restricții cu privire la programul său nuclear, agreate împreună cu șase puteri majore ale lumii – Marea Britanie, China, Franța, Germania, Rusia și Statele Unite ale Americii – și Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru Afaceri Externe și Politica De Securitate.

În contextul noilor acțiuni iraniene, relațiile americano-iraniene au devenit tensionate și neclare, fapt ce a crescut îngrijorarea în comunitatea internațională[66] cu privire la izbucnirea unui război între cele două state.

---

58 ***, *Spotlight on Iran* (February 12-26, 2017),* The Meir Amit Intelligence and Terrorism Information Center, URL: http://www.terrorism-info.org.il/en/article/21161, accesat la 28.03.2017.
59 *Ibidem,* pp. 3-7.
60 Pe fondul nemulțumirii Iranului referitoare la îmbunătățirea relațiilor Rusiei cu Arabia Saudită și alte țări arabe. *Ibidem*, p. 1.
61 Turcia acuză Iranul de subversiuni șiite. *Ibidem*, p. 1.
62 La 15 februarie 2017, partidul național de consens al Irakului a acuzat Iranul de încălcarea suveranității apelor teritoriale irakiene. A se vedea detalii la: ***, *Spotlight on Iran* (February 12-26, 2017)*, op. cit., p. 6.
63 Debalina Ghoshal, „Iranian Missile Tests on the Rise", Foreign Policy Research Institute, 27 martie 2017, URL: http://www.fpri.org/2017/03/iranian-missile-tests-rise/, accesat la 28.03.2017.
64 ***, „Hundreds of thousands rally in Iran against Trump, chant 'Death to America': TV", Agenția de presă *Reuters,* 10.02.2017, URL: http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-iran-anniversary-idUSKBN15P0QV, acccesat la 12.02.2017.
65 *Joint Comprehensive Plan of Action Vienna,* Iranian Nuclear Deal, 14 July 2015, URL: https://assets.documentcloud.org/documents/2165399/full-text-of-the-iran-nuclear-deal.pdf, accesat la 22.03.2017.
66 Karim Sadjadpour, „How America Could Stumble Into War With Iran", în *The Atlantic*, 09.02.2017, URL: https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/02/iran-trump-nuclear-deal/515979/

CAPITOLUL 4.
COREEA DE NORD
Creșterea amenințării nucleare

Dr. Mihai V. ZODIAN

Regimul de la Phenian a reluat strategia conflictuală cu Vestul, printr-o serie de demersuri, cum ar fi lansarea mai multor rachete sau prin declarații controversate. Statul comunist încălcase prevederile Tratatului de Neproliferare Nucleară și apoi denunțase documentul, iar o serie de rezoluții ale Consiliului de Securitate al ONU îi interziceau producția de vectori nucleari. Se poate să ne confruntăm cu cea mai serioasă escaladare din 1994, când Statele Unite ale Americii au trimis portavioane în regiune și au obținut un acord, care s-a dovedit a fi doar temporar.

După o creștere a tensiunilor anul trecut, Coreea de Nord a adoptat o atitudine mai reținută, însă o nouă criză era previzibilă, cu toate soluțiile încercate de „comunitatea internațională", de la negocieri până la sancțiuni, ce s-au dovedit a fi nu foarte eficiente. Noua serie a fost deschisă cu lansarea unei rachete pe 12 februarie, în condițiile în care administrația Trump abia se instala[67]. Presa occidentală a sugerat posibilitatea unei conexiuni între cele două evenimente, chiar dacă motivațiile Phenianului nu sunt foarte clare[68].

Peste câteva săptămâni, alte patru rachete au fost testate (6 martie), în paralel cu un exercițiu militar american și sud-coreean, potrivit BBC, intensificând disputele legate de problematica arsenalului nuclear și pe cea a viitorului regimului de la Phenian[69]. Au urmat deja clasicele condamnări externe, însă nu este clar dacă se conturează o concepție comună la nivel internațional sau nu. Principalii actori ai acestei crize, pe lângă statul comunist, sunt Statele Unite ale Americii, Coreea de Sud, Japonia, China, dar și Federația Rusă, plus câteva organizații internaționale și nu este surprinzătoare persistența unor abordări diferite.

---

[67] ***, „North Korea shoots missile 500 km in `show of force` to Trump, says South", în *The Guardian*, 12 februarie 2017, URL: https://www.theguardian.com/world/2017/feb/12/north-korea-shoots-missile-500km-in-show-of-force-to-trump-says-south, accesat la 12 martie 2017.

[68] *Ibidem*.

[69] ***, „North Korea: Four ballistic missiles fired into sea", în *BBC News*, 6 martie 2017, URL: http://www.bbc.com/news/world-asia-39175704, accesat la 12 martie 2017.

Un alt test efectuat la sfârşitul lui martie se pare că ar fi eşuat şi era legat de dezvoltarea unei rachete intercontinentale, gest privit ca o sfidare la adresa Statelor Unite ale Americii, dar care în sine reprezintă doar o haltă într-un traseu destul de lung și costisitor[70]. Administrația americană a condamnat toate aceste acțiuni și a purtat discuții cu actorii implicați, inclusiv cu reprezentanții Chinei[71]. Beijingul a suspendat importurile de cărbune din Coreea de Nord în acest context, însă, în mod tradițional, s-a pronunțat pentru o rezolvare diplomatică a problemei arsenalului nuclear nord-coreean[72].

[70] ***, „North Korea missile launch fails", în *BBC News*¸ 22 martie 2017, URL: http://www.bbc.com/news/world-asia-39300275, accesat la 23 martie 2017.
[71] Steven Jiang, Katie Hunt, „China`s Xi, Tillerson urge cooperation as North Korea tests rocket engine", în *CNN*, 20 martie 2017, URL: http://edition.cnn.com/2017/03/19/politics/china-rex-tillerson-xi-jinping/index.html, accesat la 23 martie 2017.
[72] Chuin-Wei Yap, „China bans North Korean coal imports for the rest of the year", în *The Wall Street Journal*, 19 februarie 2017, URL: http://www.marketwatch.com/story/china-bans-north-korean-coal-imports-for-rest-of-the-year-2017-02-19, accesat la 3 martie 2017.

UNIVERSITATEA NAŢIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I"

Redactor de ediție: CS III dr. Cristina BOGZEANU

Lucrarea are 26 pagini.

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.49; Fax: 021.319.57.809
E-mail: cssas@unap.ro; Website: http//cssas.unap.ro

829/2017